

MARGARET
ATVUD

PROROČICA

Prevela
Aleksandra Čabraja

■ Laguna ■

Naslov originala

Margaret Atwood

LADY ORACLE

Copyright © 1976 by O. W. Toad, Ltd.

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

**Canada Council
for the Arts**

**Conseil des Arts
du Canada**

We acknowledge the support of the Canada Council for the Arts for this translation.

Prevod ove knjige pomogao je Kanadski savet za umetnost.

PROROČICA

PRVI DEO

1

Pomno sam isplanirala svoju smrt, za razliku od svog života, koji je vrludao od jedne stvari do druge uprkos mojim mlakim pokušajima da njime upravljam. Moj život je bio sklon da se širi, da se opušta, da se kitnjasto uvrće poput rama baroknog ogledala, što je bila posledica praćenja linije manjeg otpora. Želela sam da, nasuprot tome, moja smrt bude uredna i jednostavna, neupadljiva, čak pomalo stroga, kao kvekerska crkva ili svedena crna haljina sa samo jednim nizom bisera kakve su bile veoma hvaljene u modnim časopisima kad mi je bilo petnaest godina. Ovoga puta neće biti fanfara, megafona, ukrasa ni repova. Štos je u tome da nestaneš bez traga, ne ostavljajući iza sebe ni senku leša, senku koju bi svi greškom smatrali za stamenu stvarnost. U prvi mah mi se činilo da sam uspela.

Dan pošto sam stigla u Teremoto, sedela sam napolju, na balkonu. Nameravala sam da se sunčam, zamišljala sam sebe u mediteranskoj raskoši, zlatnosmeđoj, kako sa osmehom punim zuba gazim u vodenasto more, napokon slobodna, odbacivši prošlost; ali onda sam se setila da nemam losion za sunčanje

(sa maksimalnom zaštitom: bez njega gorim i osipam se pega-ma), te sam pokrila ramena i butine s nekoliko gazdinih tankih peškira. Nisam ponela kupaći kostim; brus i gaće će morati da mi posluže, mislila sam, pošto se balkon ne vidi sa ulice.

Oduvek sam volela balkone. Smatrala sam da bi se, ako bih samo uspela da na nekom od njih, na pravom, ostanem dovoljno dugo, u dugoj beloj haljini, po mogućstvu tokom prve četvrti mladog meseca, nešto desilo: začula bi se muzika, ispod mene bi se pojavio nekakav obris, mišićav i taman, i krenuo ka meni, dok bih se ja nagingjala, uplašeno, ustreptalo, elegantno, nad ograndom od kovanog gvožđa i drhtala. Ali ovaj balkon nije bio naročito romantičan. Imao je geometrijsku ogradu poput onih u jeftinim stambenim zgradama iz pedesetih godina a pod mu je bio od betona, i već je bio oronuo. Taj balkon nije bio od onih ispod kojeg bi neki muškarac stajao i svirao lautu i žudeo ili se popeo na njega sa ružom u zubima ili bodežom u rukavu. Osim toga, bio je samo metar i po iznad zemlje. Bilo kakav tajanstveni gost koji bi se zaputio do mene verovatno bi prišao neravnim putem što je od ulice vodio do kuće, krckajući stopalima po šljunku, sa ružama i bodežima samo u mislima.

To bi, u svakom slučaju, bio Arturov stil, pomislila sam; on bi radije koračao putem nego se peo. Kad bismo samo mogli da se vratimo na ono kako je bilo nekad, pre nego što se on promenio... Zamišljala sam ga kako dolazi da me spase, vijugavim putem uzbrdo u iznajmljenom fijatu koji bi imao nekakav kvar; on bi mi za taj kvar rekao kasnije, pošto bismo pali jedno drugom u zagrljaj. Parkirao bi se što je moguće bliže zidu. Pre nego što izađe, pogledao bi se u retrovizor, namestivši prigo-dan izraz lica: nikad nije hteo da pravi budalu od sebe, a ne bi bio siguran da li će se to desiti. Potom bi se izvukao iz auta, zaključao ga da mu neko ne bi ukrao oskudni prtljag, gurnuo ključeve u unutrašnji džep kaputa, pogledao levo i desno a onda bi, čudno pognuvši glavu, kao da izbegava bačeni kamen ili niski dovrtak, prošao kroz zarđalu kapiju i oprezno krenuo

stazom. Uobičajeno su ga zaustavljali prilikom prelaska državnih granica, zbog toga što je izgledao tako pritajeno; pritajeno ali uljudno, kao špijun.

Na pomisao o kratatom Arturu koji ide ka meni, nesiguran, kamenog lica, s namerom da me spase, u svojim neudobnim cipelama i iznošenom pamučnom rublju, ne znajući hoću li zapravo biti tu ili ne, rasplakala sam se. Sklopila sam oči: tu su, preda mnom, preko puta ogromnog plavetnila koje sam prepoznala kao Atlantski okean, bili svi koje sam ostavila na drugoj strani. Na plaži, naravno; gledala sam mnogo Felinijevih filmova. Vetar im je mrsio kosu, smešili su se i mahali i dozivali me mada, naravno, nisam mogla da čujem njihove reči. Artur je bio najbliži; iza njega je bio Kraljevsko Bodljikavo Prase, poznatiji kao Čak Bruer, u svom dugom, pretencioznom ogrtaču; zatim Sem i Marlin i ostali. Leda Sprot odlepršala je u stranu kao čaršav, a videla sam i kožnu zakrpu na laktu Frejzera Bjukenana kako štrči iz obližnjeg grma u kojem se krio. Nešto dalje iza, moja majka, u marinskoplavom kostimu i sa belim šeširom, i moj otac jedva vidljiv kraj nje; i moja tetka Lu. Tetka Lu jedina nije gledala u mene. Hodala je po obali, duboko dišući, i divila se talasima i svaki čas zastajala da istrese pesak iz cipela. Konačno ih je skinula i produžila, u lisičjem krznu, sa šeširom ukrašenim perjem, i čarapama, ka tezgji sa viršlama i oranžadi u daljini koji ju je dozivao s horizonta poput varljive fatamorgane.

Međutim, nisam bila u pravu što se ticalo ostalih. Oni su se smešili i mahali jedni drugima, a ne meni. Je li moguće da spiritualisti nisu u pravu i da mrtve živi ipak ne zanimaju? Mada su neki od njih bili još uvek živi, a trebalo je da ja budem mrtva; trebalo je da oni žale, ali su umesto toga izgledali sasvim veseli. To nije bilo pošteno. Pokušala sam da zamislim nešto zlokobno na njihovoj plaži – ogromnu kamenu glavu, konja koji pada – ali bez uspeha. Zapravo, to nije toliko ličilo na Felinijev film koliko na film Volta Diznija koji sam gledala kad mi je bilo osam godina, o kitu koji je hteo da peva u Metropoliten operi.

Prišao je jednom brodu i zapevao ariju, ali su ga mornari gađali harpunom, a svaki od njegovih glasova napustio je njegovo telo u vidu duše drugačije boje i uzleteo ka suncu, još uvek pevajući. Mislim da se taj film zvao *Kit koji je želeo da peva u Metu*. U to vreme sam strahovito plakala zbog toga.

To sećanje me je zapravo rasplakalo. Nikad nisam naučila da plačem otmeno, tiho, sa suzama što mi se kao biseri slivaju niz obraze iz ogromnih sjajnih očiju, kao na koricama stripova *Prava ljubav*, ne ostavljajući tragove ni mrlje. Žalila sam zbog toga; onda bih to mogla da radim pred ljudima, umesto u kupatilima, među kaputima na krevetu na žurci. Ako umete nečujno da plaćete, ljudi vas žale. A ja šmrkam, oči mi poprime boju i oblik kuvanog paradajza, curi mi nos, stežem pesnice, naričem, delujem neprijatno i konačno smešno, predmet podsmeha. Tuga je uvek bila stvarna, ali se ispoljavala kao burleska, preterana imitacija poput neonske ruže na benzinskim stanicama *Bela ruža*, koje sada više ne postoje... Ljupko plakanje je jedna od onih veština koje nikad nisam savladala, poput stavljanja lažnih trepavica. Trebalo je da imam guvernantu, trebalo je da odem u završnu školu* da mi vezuju dasku na leđa i da naučim da slikam akvarele i da se obuzdavam.

Ne možeš promeniti prošlost, govorila je tetka Lu. Ah, ali to sam želela; to je bilo jedino što sam stvarno želela. Kidala me je nostalgija. Nebo je bilo plavo, sunce je sijalo, s leve strane komadići razbijenog stakla blistali su poput vode; mali zeleni gušter sjajnih plavih očiju grejao je svoju hladnu krv na ogradi; iz doline je dopiralo zveckanje, utešno mukanje, žamor nepoznatih glasova. Bila sam na sigurnom, mogla sam da počnem

* Engl.: *Finishing school* – škola za mlade žene u kojima se izučavaju obrasci ponašanja i rituali viših klasa i koja predstavlja pripremu za ulazak u društvo. Školovanje se nastavlja posle uobičajene škole, traje obično godinu dana i tu se obrazovanje dovršava, prvenstveno u sferi društvenog ponašanja, dok je akademsko obrazovanje u ovim školama manje važno. (Prim. prev.)

iz početka, ali umesto toga sam sedela na balkonu, pored ostataka kuhinjskog prozora razbijenog pre mog dolaska, stolice napravljene od aluminijumskih cevi i žute plastične trake, i ispuštala zvukove gušenja.

Stolica je pripadala gospodinu Vitroniju, mom stanodavcu, koji je voleo flomastere različitih boja, crvene, ružičaste, ljubičaste, narandžaste, kao i ja. Koristio ih je da pokaže ostalim ljudima u gradu kako ume da piše. Ja sam svoje koristila za spiskove i ljubavna pisma, ponekad i oboje odjednom: *Otišla sam po kafu*, XXX. Pomisao na te nekadašnje odlaske u kupovinu pojačala je moju tugu... nema više grejpfruta, presečenih napola za dvoje, sa crvenom maraskino trešnjicom poput pupčane tačke, koju bi Artur uobičajeno sklonio u stranu na tanjiru; nema više ovsene kaše, koju sam ja mrzela a Artur veličao, zgrudvane i zagorele zbog toga što nisam poslušala njegov savet i skuvala je na pari... Godine doručaka, nespretnih, zaboravljenih, koji se nikad neće vratiti... Godine ubijenih doručaka, zašto sam to radila?

Shvatila sam da sam došla u najgore mesto na svetu. Trebalo je da dođem na neko čisto i sveže mesto, negde gde nikada ranije nisam bila. Umesto toga sam se vratila u isti grad, čak u istu kuću, gde smo proveli prošlo leto. I ništa se nije promenilo: morala sam da kuvam na istom šporetu sa dve ringle i gasnim cilindrom, *bombola*, koji bi se uvek istrošio usred spremanja; da jedem za istim stolom, koji je još nosio bele okrugle tragove od moje nekadašnje nespretnosti sa vrelin šoljama; da spavam u istom krevetu, čiji je dušek bio nagužvan od starosti i strepnje mnogih stanara. Proganjaće me Arturov bes; već mogu da čujem tiho grgoljenje iz kupatila, krckanje stakla kada je odgurnuo unazad svoju stolicu na balkonu, čekajući da mu dodam šolju kafe kroz kuhinjski prozor. Kad bih otvorila oči i okrenula glavu, sigurno bi bio tu, sa novinama na petnaest centimetara od lica, džepnim rečnikom na jednom kolenu, levim kažiprstom gurnutim (možda) u uvo, nesvesnim gestom koji je poricao.

To je bila moja krivica, moja glupost. Trebalo je da odem u Tunis ili na Kanarska ostrva ili čak na Majami Bič, *Grejha-undovim* autobusom, sa hotelom uključenim u aranžman, ali nisam imala snagu volje za to; trebalo mi je nešto poznato. Mesto bez rukohvata, bez obeležja, bez ikakve prošlosti: to bi suviše ličilo na smrt.

Do tada sam već grčevito ridala u jedan od gazdinih peškira a drugi sam prebacila preko glave, po staroj navici: nekad sam plakala pod jastucima da me niko ne čuje. Ali kroz peškir sam sada čula neki neobičan škljocav zvuk. Kao da se čuo već izvesno vreme. Oslušnula sam, a zvuk je prestao. Podigla sam peškir. Tu je, u nivou mojih nožnih članaka i svega metar od mene, plutala glava, glava starijeg čoveka, sa iskrzanim slamnatim šeširom. Beličaste oči posmatrale su me uznemireno ili pak s negodovanjem; usta, utonula u desni, behu otvorena s jedne strane. Sigurno me je čuo. Možda je pomislio da imam nekakav napad, tako u donjem rublju, ogrnuta peškirima, na balkonu. Možda je pomislio da sam pijana.

Plaćljivo sam se nasmešila, da ga razuverim, stegla peškire oko sebe i pokušala da ustanem iz aluminijumske stolice, prekasno se setivši da se ona sklapa ako se migoljite. Izgubila sam nekoliko peškira pre nego što sam uspela da prođem kroz vrata.

Prepoznala sam starca. Bio je to isti starac koji je dolazio po podne jednom ili dvaput nedeljno da se pobrine za artičoke u sparušenoj bašti iza kuće, i poseče krupniji korov zardalim makazama i odseče kožaste glavice artičoka kada sazru. Za razliku od drugih ljudi u gradu, on mi nikada nije ništa rekao, ni uzvratio pozdrav. Od njega me je hvatala jeza. Obukla sam haljinu (sklonivši se sa prozora, iza vrata) i ušla u kupatilo da se umijem vlažnim ubrusom i obrišem nos grubim toaletnim papirom gospodina Vitronija; a onda otišla u kuhinju da skuvam sebi čaj.

Prvi put otkad sam tu stigla, osetila sam strah. Bilo je više nego depresivno vratiti se u ovaj grad, bilo je opasno. Ne вреди misliti da si nevidljiv ako nisi, a evo u čemu je bio problem: ako sam ja prepoznala starca, možda je prepoznao i on mene.

2

Sela sam za sto da popijem čaj. Delovao je utešno i pomagao mi da razmislim; mada taj čaj nije bio naročito dobar, bio je pakovan u kesice i mirisao je na flastere. Kupila sam ga u glavnoj samousluzi, zajedno sa kutijom biskvita uvezenih iz Engleske. U samousluzi su ih imali u ogromnim količinama, u iščekivanju talasa engleskih turista koji još nije stigao. *Po ovlašćenju Njenog veličanstva kraljice, proizvođači biskvita*, pisalo je na kutiji, što sam smatrala ohrabrujućim. Kraljica ne bi cmizdrila: žaljenje je nedostojanstveno. *Saberi se*, govorio je strogi kraljevski glas. Uspravila sam se u stolici i razmislila šta da radim.

Naravno, preduzela sam mere predostrožnosti. Koristila sam svoje drugo ime, a kad sam došla da vidim je li stan gospodina Vitronija dostupan, stavila sam naočare za sunce i pokrila glavu maramom koju sam kupila na aerodromu u Torontu, sa štampanom ružičastom Kraljevskom kanadskom konjičkom policijom koja izvodi svoje paradno jahanje naspram pozadine ljubičastih Kamenitih planina, proizvedenu u Japanu. Telo sam pokrila jednom od onih vrećastih dezeniranih haljina, takođe ružičastom, sa svetloplavim cvetovima, koju sam kupila od

uličnih prodavaca u Rimu. Više bih volela krupne crvene ruže ili narandžaste dalije: u ovoj haljini osećala sam se kao komad tapete. Ali želela sam nešto neupadljivo. Gospodin Vitroni me nije prepoznao, u to sam bila sigurna. Međutim, starac me je uhvatio neprerušenu i, što je bilo još gore, otkrivene kose. Riđa kosa do pojasa bila je veoma uočljiva u tom delu zemlje.

Biskviti behu tvrdi kao da su od gipsa i imali su ukus police. Pojela sam i poslednji, umaćući ga u čaj i mehanički žvaćući, pre nego što sam shvatila da sam pojela celu kutiju. To je bio loš znak, moraću da pripazim na to.

Zaključila sam da moram da preduzmem nešto u vezi sa svojom kosom. Ona je predstavljala dokaz, a njena boja i dužina behu moje obeležje. Svaki novinski isečak, prijateljski ili neprijateljski, spominjao je moju kosu, zapravo, posvećivao joj je dosta pažnje: kosa se za ženu smatra važnijom od talenta ili pak njegovog nedostatka. *Džoan Foster, proslavljena autorka Proročice, koja liči na raskošni Rozetijev portret što prosto isijava snagu i očarava publiku svojom nezemaljskom...* (Toronto star). *Prozna pesnikinja Džoan Foster izgledala je upečatljivo junonski sa svojom bujnom riđom kosom i u zelenoj haljini; nažalost, nismo je dobro čuli...* (Glob end mejl). Mogli su da prepoznaju moju kosu daleko lakše nego što bi ikad prepoznali mene. Morala sam da je ošišam i da ofarbam ostatak, mada nisam bila sigurna gde ću moći da kupim farbu za kosu. Svakako ne u ovom gradiću. Možda ću po nju morati da se vratim u Rim. Trebalo je da kupim periku, pomislila sam; to je bio propust.

Otišla sam u kupatilo i iz svog nesesera sa rajsferšlusom iskopala makazice za nokte. Bile su premale, ali mogla sam da biram između njih i nekog od tupih noževa za ljuštenje gospodina Vitronija. Trebalo mi je dosta vremena da odsečem kosu, pramen po pramen. Pokušala sam da nekako oblikujem ono što je preostalo, ali je kosa samo bivala sve kraća i ništa manje neujednačena, sve dok nisam shvatila da sam se ošišala kao

logorašica. Međutim, lice mi je izgledalo potpuno drugačije: mogla sam da prođem kao sekretarica na godišnjem odmoru.

Kosa je ležala u uvojcima i hrpama u umivaoniku. Želela sam da je sačuvam; nekoliko trenutaka razmišljala sam o tome da je spremim u fioku u pisaćem stolu. Ali kako bih mogla to da objasnim, ako je neko pronade? Počeli bi da traže ruke, noge i ostatak tela. Morala sam da je se otarasim. Razmatrala sam mogućnost da je bacim u toalet i da pustim vodu, ali bilo je previše kose a septička jama već je počela da se buni, podri-gujući barski gas i komade raspalog toaletnog papira.

Odnela sam je u kuhinju i uključila jednu od gasnih ringli. Zatim sam, pramen po pramen, počela da žrtvujem svoju kosu. Spržila se, pocrnela, uvijala se kao šaka glista, topila i konačno izgorela, šišteći kao osigurač. Osećao se jak miris zagorele ćurke.

Suze su mi tekle niz obraze; bez sumnje sam bila sentimentalista, i to od one najgore vrste. Ali evo šta je bio razlog: Artur je voleo da četka moju kosu, i od tog prizora sam se topila; mada nikada nije naučio da raščešljava umršene pramenove i to je strahovito bolelo. Prekasno, prekasno... Nikada nisam umela da osetim prave emocije u pravom trenutku, bes kad je trebalo da budem besna, suze kad je trebalo da plaćem; sve je bilo neumesno.

Kada sam dopola spalila hrpnu kose, čula sam nečije korake na prilaznoj stazi. Srce mi se steže i skamenih se: ta staza vodila je samo do kuće, u kući nije bilo nikog sem mene, ostala dva stana bila su prazna. Kako je Artur uspeo tako brzo da me pronade? Možda sam ipak bila u pravu što se njega tiče. Ili to nije bio Artur, već neko od onih drugih... Panika koju nisam dozvoljavala sebi da me obuzme skotrljala mi se u ledenosivom talasu preko glave, noseći sa sobom oblike mog straha, mrtve životinje, telefona iz kojeg se čuje zlokobno disanje, vesti o ubicama isečene iz žutih strana, pištolj, bes... U mojoj glavi lica su se pojavljivala i nestajala, nisam znala koga da očekujem, šta hoće? Na to pitanje nikako nisam mogla da odgovorim.

Poželela sam da vrištim, da potrčim u kupatilo, ono je imalo velik četvrtast prozor kroz koji bih uspela da se proguram; onda bih mogla da potrčim uzbrdo i da se odvezem svojim automobilom. Još jedno brzo bekstvo. Pokušala sam da se setim gde sam ostavila ključeve kola.

Na vratima se čulo kucanje, odlučno i samouvereno. Nečiji glas je viknuo: „Zdravo? Tu ste?“

Ponovo sam mogla da dišem. To je bio samo gospodin Vitroni, sinjor Vitroni, Reno Vitroni sa širokim osmehom, koji je proveravao svoj stan. Koliko sam znala, to mu je bila sva imovina; pa ipak je navodno bio jedan od najbogatijih ljudi u gradu. Šta ako bude hteo da pogleda kuhinju, šta će misliti o žrtvovanoj kosi? Isključila sam ringlu i gurnula kosu u papirnu kesu za smeće.

„Dolazim“, viknula sam, „samo čas.“ Nisam htela da mi on ulazi u stan: krevet mi je bio neraspremljen, odeća i rublje prebačeni preko naslona stolica i razbacani po podu, na stolu i u sudoperi bilo je prljavih sudova. Prebacila sam jedan od njegovih peškira preko glave i u prolazu uzela sa stola svoje tamne naočare.

„Prala sam kosu“, rekoh mu kad sam otvorila vrata.

Tamne naočare su ga zbunile: pomalo, ali ne previše. Strankinje su, koliko je on znao, imale čudne obrede lepote. Široko se osmehnuo i pružio ruku. I ja sam njemu pružila ruku, on ju je podigao kao da će je poljubiti, a onda je stegao.

„Veoma sam zadovoljan što vas vidim“, reкао je udarajući petama na neobičan, vojnički način. Flomasteri u boji visili su mu na grudima kao ordenje. Na neki način se obogatio u ratu; sad kada je sve to bilo gotovo, niko nije ispitivao kako. Istovremeno je pomalo naučio engleski, i natucao je tu i tamo i druge jezike. Zašto je došao u moj stan rano predveče, što svakako nije bilo najbolje vreme da dođe u posetu mladoj strankinji, taj ugledni sredovečni čovek sa odgovarajućom trbušastom ženom i brojnim unucima? Nosio je nešto pod rukom. Bacio je pogled preko mog ramena, kao da želi da uđe.

„Možda kuvate nešto?“, upitao je. Osetio je miris izgorele kose. Bog zna šta ti ljudi jedu, čula sam kako misli. „Ne želim da vas uznemiravam.“

„Ne, nema problema“, rekoh srdačno. Odlučno sam stajala na pragu.

„Je li sve u redu? Svetlo opet radi?“

„Da, da“, odgovorih, klimajući glavom više nego što je bilo neophodno. Kad sam ušla u stan, u njemu nije bilo struje, jer prethodni stanar nije bio platio račun. Ali gospodin Vitroni je povukao veze.

„Ima mnogo sunca, zar ne?“

„Mnogo“, rekla sam, trudeći se da ne zvučim nestrpljivo. Stajao je preblizu.

„To je dobro.“ Sada je prešao na stvar. „Imam ovde nešto za vas. Da bi vam...“ – digao je slobodnu ruku pokazujući dlan, širokim pokretom dobrodošlice, kao da me uvodi u kuću – „da se kod nas osećate kao kod kuće.“

Kako je to zbunjujuće, pomislila sam, daje mi poklon za useljenje. Je li to uobičajeno, šta treba da kažem? „To je izuzetno ljubazno od vas“, rekoh, „ali...“

Gospodin Vitroni odbaci moju zahvalnost odmahujući rukom. Ispod miške je izvadio četvrtast paket, spustio ga na plastičnu stolicu i počeo da odvezuje uzice. Kod poslednjeg čvora je zastao, kao mađioničar, praveći dramsku pauzu. Zatim se smeđi papir za pakovanje rastvorio, otkrivajući pet-šest slika, naslikanih – Gospode! – na crnom somotu, sa pozlaćenim gipsanim ramovima. Dizao je i pokazivao mi jednu po jednu. Na svima su bile istorijske znamenitosti Rima, i svaka je bila naslikana u jednoj preovlađujućoj boji. Koloseum je bio grozničavocrven, Panteon ljubičast, Konstantinov slavoluk magličastožut, Crkva Svetog Petra ružičasta kao torta. Pogledala sam ih mršteći se, kao da ih procenjujem.

„Sviđa vam se?“, upitao je odlučno. Bila sam strankinja, ovo su stvari koje bi trebalo da mi se sviđaju a on ih je doneo na

poklon, da mi udovolji. Poslušno sam izrazila zadovoljstvo; ne bih mogla podneti da mu povredim osećanja.

„Vrlo lepo“, rekla sam. Nisam mislila na slike, već na njegov gest.

„Moj, kako se kaže“, reče on. „Sin moga brata, nadaren je.“

Oboje smo ćuteći gledali slike, koje sada behu poređane na prozorskom simsu i blistale su poput znakova pored puta na zlatnom zalazećem suncu. Dok sam ih posmatrala, počele su da poprimaju neku jezivu energiju, ili da zrače njom poput zatvorenih vrata peći ili grobnica.

Razgovor se nije odvijao dovoljno brzo za njega. „Kog vam se sviđa?“, pitao je. „Ovog?“

Kako sam mogla da odaberem ne znajući šta bi taj izbor značio? Jezik je bio samo jedan problem; tu je bio i onaj drugi jezik, šta se radi i šta se ne radi. Ako prihvatim sliku, hoću li morati da mu postanem ljubavnica? Je li izbor slike nešto značio, da li je to bio nekakav ispit?

„Pa“, rekoh oprezno, pokazujući na neonski Koloseum...

„Dvesta pedeset hiljada lira“, odvrati on brzo. Odmah sam osetila olakšanje: jednostavna kupoprodaja nije bila tajanstvena, bilo je lako snaći se u njoj. Naravno, slike uopšte nije izradio njegov bratanac, pomislila sam; sigurno ih je kupio u Rimu, od uličnog prodavca, a sada ih preprodaje po većoj ceni.

„U redu“, rekla sam. Nisam mogla priuštiti sebi da kupim sliku, ali nikada nisam naučila da se cenkam, a u svakom slučaju, plašila sam se da ga ne uvredim. Nisam želela da ostanem bez struje. Krenula sam po novčanik.

Kada je složio novac i stavio ga u džep, počeo je da skuplja slike. „Možete uzeti dve? Da pošaljete vašima?“

„Ne, hvala“, rekoh. „Ova je baš lepa.“

„Vaš muž uskoro dolazi?“

Nasmešila sam se i neodređeno klimnula glavom. Takav sam utisak ostavila kad sam iznajmljivala stan. Želela sam da se u gradu zna da imam muža, nisam želela nikakve nevolje.

„Njemu će sviđati ove slike“, rekao je, kao da zna.

Zamislila sam se. Da li me je ipak prepoznao, uprkos tamnim naočarima, peškuru i drugom imenu? Bio je prilično bogat; svakako nije morao da preprodaje jeftine slike turistima. Sve je to mogao biti samo izgovor, ali za šta? Imala sam osećaj da se u tom razgovoru desilo mnogo više nego što sam razumela, što ne bi bilo neobično. Artur mi je uvek govorio da sam tupava.

Kad se gospodin Vitroni udaljio sa balkona, unela sam sliku u stan i pogledala gde bih mogla da je okačim. Morala je stajati na pravom mestu: godinama sam morala da postavljam najvažnije stvari u svojoj sobi prema pravilnom međusobnom rasporedu, zbog moje majke, a sviđalo se to meni ili ne, ovo će biti jedna od najvažnijih stvari. Bila je vatrenocrvena. Konačno sam je okačila na ekser levo od vrata; tako sam mogla da sedim leđima okrenuta njoj. Moj običaj da premeštam nameštaj, iznenada i bez najave, nekada je nervirao Artura. Nikad nije razumeo zašto to radim; rekao je da ne treba mariti za okruženje.

Međutim, gospodin Vitroni nije bio u pravu: Arturu se slika ne bi svidela. Nije bila od onih stvari koje mu se sviđaju, mada je verovao da se takve stvari sviđaju meni. Prigodno, rekao bi, krvavocrveni Koloseum na vulgarnom crnom somotu, u pozlaćenom ramu, buka i metež, bučna gomila, umiranje na pesku, režanje divljih životinja, rika, vriska i mučenici koji plaćući čekaju, spremni za žrtvovanje; iznad svega, osećanja, strah, bes, smeh i suze, predstava kojom se publika hrani. Tako je, podozrevala sam, on zamišljao moj unutrašnji život, mada to zapravo nikad nije rekao. A gde je on bio usred te gužve? Sedeo je u sredini prednjeg reda, ne mičući se, jedva primetno se smešeći, njega nije bilo lako zadovoljiti; i s vremena na vreme izvodio bi mali gest koji bi značio spas ili uništenje: palac gore ili palac dole. Moraćeš sada sam da vodiš svoju predstavu, pomislila sam, da imaš sopstvena osećanja. Zasičila sam se toga da ih ja ispoljavam, krv je postala previše stvarna.

Sada sam već bila besna na njega a nisam imala šta da bacam osim tanjira, koji su pripadali gospodinu Vitroniju, i nikog

koga bih njima mogla da gađam osim samog gospodina Vitronija, koji je sada već svakako trupkao niz brdo, pomalo dahćući zbog kratkih nogu i jastučastog stomaka. Šta bi on pomislio ako bih besno potrčala za njim, gađajući ga tanjirima? Pozvao bi policiju, uhapsili bi me, pretražili bi stan, pronašli bi papirnu kesu sa crvenom kosom, moj kofer...

Brzo sam opet postala praktična. Kofer se nalazio pod velikom komodom sa fiokama, uređenog u imitaciji baroknog stila sa oljuštenom politurom i motivom školjki u intarziji. Izvukla sam ga i otvorila; u njemu je bila moja vlažna odeća, u zelenoj plastičnoj *Gladovoj** kesu. Mirisala je na moju smrt, na jezero Ontario, prolivenu naftu, mrtve galebove, majušne srebrnaste ribe izbačene na obalu gde trule. Farmerke i marinskoplava majica, moja pogrebna odeća, moje nekadašnje ja, mokro i spljošteno, iz kojeg su odletele raznobojne duše. Nikad ne bih mogla da nosim takvu odeću u Teremotu, čak ni kad ona ne bi predstavljala dokaz. Razmišljala sam o tome da je bacim u smeće, ali sam odranije znala da deca preturaju po kantama za smeće, posebno onima gde stranci bacaju otpad. Nisam imala gde da ih se rešim na prometnom putu do Teremota. Trebalo je da je bacim na aerodromu u Torontu ili u Rimu; međutim, odeća bačena na aerodromu je sumnjiva.

Mada se već spuštalo veče, bilo je još malo dnevnog svetla. Odlučila sam da spalim tu odeću. Zgužvala sam *Gladovu* kesu i gurnula je sebi pod mišku. Odeća je bila moja lična, nisam uradila ništa loše, ali sam se ipak osećala kao da uništavam leš, leš nekoga koga sam ubila. Sišla sam putem pored kuće, dok su mi se kožni đonovi sandala klizali po kamenju, i našla se među artičokama u dnu bašte. Tlo je bilo tvrdo kao kremen i nisam imala lopatu; nije bilo nikakvih izgleda da iskopam rupu. Takođe, starac bi primetio ako bih mu raskopala baštu.

* *The Glad Products Company* – američka firma specijalizovana za proizvodnju kesa za otpad i plastične ambalaže za hranu. (Prim. prev.)

Pregledala sam temelje kuće. Srećom, bila je nemarno izgrađena i cement se na nekoliko mesta raspukao. Pronašla sam razlabavljen komad zida i iščeprkala ga pomoću jednog tankog kamena. Iza cementa je bila obična zemlja: kuća je građena na samoj padini. Iskopala sam udubljenje, zgužvala *Gladovu* kesu tako da zauzme što manje prostora i gurnula je unutra, vraćajući komad cementa povrh nje. Možda će, stotinama godina kasnije, neko iskopati moje farmerke i majicu i zaključiti da se tu odigrao neki zaboravljeni obred, ubistvo deteta ili sahrana na zaštićenom mestu. Ta ideja mi se dopala. Prevertala sam iskopanu zemlju stopalom da ne bi bila uočljiva.

Ponovo sam se popela na balkon, osetivši olakšanje. Kada ofarbam kosu, svi očigledni dokazi biće uklonjeni i mogu da počnem da živim kao nova osoba, sasvim drugačija osoba.

Otišla sam u kuhinju i završila spaljivanje kose. Zatim sam izvadila bocu čincana koju sam sakrila u plakaru, iza tanjira. Nisam želela da neko ovde sazna da u potaji pijem, a zapravo nisam to ni radila, samo što ovde nije bilo mesta gde sam mogla da pijem u javnosti. Ovde nije bilo uobičajeno da žene piju same u barovima. Sipala sam sebi čašicu i nazdravila. „Za život“, rekla sam. Posle toga me je zabrinulo što sam to izgovorila naglas. Nisam htela da počnem da razgovaram sama sa sobom.

Mravi su navalili na spanać koji sam kupila prethodnog dana. Stanovali su u spoljašnjem zidu, a spanać i meso bile su jedine vrste hrane na koju su kidisali, ni na šta drugo ne bi obraćali pažnju dokle god ste im ostavljali tanjirić sa šećerom i vodom. To sam već uradila i oni su ga pronašli, išli su tamo-amo između tanjirića i svog mravinjaka, mršavi na putu tamo, debeli u povratku, puneći se kao minijaturni tankeri. Kružili su oko ivice vode a nekolicina je prišla preblizu i udavila se.

Sipala sam sebi još jedno piće, a onda umočila prst u tanjirić i ispisala svoje inicijale šećernom vodicom na prozorskom simsu. Gledala sam kako se preda mnom ispisuje moje ime u mravima: živa legenda.

3

Kad sam se sledećeg jutra probudila, moje ushićenje beše već iščilelo. Nisam baš bila mamurna, ali nisam želela ni da suviše naglo ustanem. Boca čincana stajala je na stolu, prazna; smatrala sam zlokobnim to što se nisam sećala kako sam je iskapila. Artur mi je nekad govorio da ne treba toliko da pijem. On sam nije mnogo pio, ali je imao običaj da s vremena na vreme donosi bocu pića kući i ostavlja je tamo gde ću je ja videti. Pretpostavljam da je to za njega bilo kao neka igra sa dečjim kompletom za hemiju: potajno je voleo da me promučka, znajući da će se desiti nešto uzbudljivo. Mada nikada nije tačno znao šta, ili šta zapravo želi; da sam ja to znala, bilo bi lakše.

Napolju je sipila kiša a ja nisam imala kišnu kabanicu. Mogla sam je kupiti u Rimu, ali onda se setih tamošnjeg neprestanog sunca i toplih noći. Nisam ponela svoj kišni mantil ni kišobran niti većinu svojih stvari, pošto nisam želela da bude očigledno da sam se pakovala. Sada sam počela da žalim za svojom odećom, za svojim crvenim i zlatnim sarijem, svojim vezenim kaftanom, svojom somotskom haljinom boje kajsije sa oparanim porubom. Mada, gde bih ovde mogla da ih nosim? Ipak, ležala sam u krevetu žaleći za lepezom od paunovog